

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 11 kap. 4 b § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och ikraftträdandebestämmelsen i vissa lagar om temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, två lagar om temporär ändring av 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, en lag om temporär ändring av 2 a kap. 13 § och 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa samt en lag om temporär ändring av 2 och 8 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice.

Ändringarna hänger samman med trygghandet av arbetslösa arbetssökandes rätt till utkomstskydd och arbets- och näringsbyråernas förutsättningar att sköta sina uppgifter under covid-19-pandemin. Eftersom pandemin drar ut på tiden behöver giltighetstiden för den temporära ändringen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice i vissa avseenden förlängas.

Giltighetstiden för den temporära bestämmelsen om tillåtet arbetslösa arbetssökandes rätt till utkomstskydd i lagen om utkomstskydd för arbetslösa förlängs till den 31 december 2021. Innehållet i bestämmelsen föreslås dock bli ändrat så att studier på heltid inte utgör något hinder för att arbetslöshetsförmån ska kunna beviljas för den tid en person varit tillåtet, medan de övriga arbetskraftspolitiska förutsättningarna för arbetslöshetsförmån tillämpas också på tillåtet från och med den 1 januari 2021. Giltighetstiden för den temporära bestämmelsen om företagares rätt till arbetsmarknadsstöd förlängs till den 31 mars 2021.

Giltighetstiden för den temporära bestämmelsen om ordnande av intervju med arbetssökande i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice och giltighetstiden för den temporära bestämmelsen om försummelse att fullfölja sysselsättningsplan i lagen om utkomstskydd för arbetslösa förlängs till den 31 januari 2021.

Propositionen hänför sig till en kompletterande budgetproposition för 2021 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2021.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 Nuläge och de viktigaste förslagen.....	4
2.1 Permitterades rätt till arbetslöshetsförmån.....	5
2.2 Företagares rätt till arbetsmarknadsstöd.....	6
2.3 Försummelse att söka studieplats och att fullfölja sysselsättningsplanen.....	7
2.4 Intervjuer med arbetssökande.....	7
3 De huvudsakliga konsekvenserna.....	8
3.1 Permitterades rätt till arbetslöshetsförmån.....	9
3.2 Företagares rätt till arbetsmarknadsstöd.....	10
3.3 Försummelse att fullfölja sysselsättningsplan och ansöka om studieplats.....	12
3.4 Intervjuer med arbetssökande.....	13
4 Alternativa handlingsvägar.....	13
5 Ikraftträdande.....	13
6 Verkställighet och uppföljning.....	13
7 Förhållande till andra propositioner.....	13
7.1 Samband med andra propositioner.....	13
7.2 Förhållande till budgetpropositionen.....	14
8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	14
LAGFÖRSLAG.....	17
1. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	17
2. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	17
3. Lag om ändring av 11 kap. 4 b § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	17
4. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 2 och 8 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice.....	18
5. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 2 a kap 13 § och 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	19
BILAGA.....	20
PARALLELLTEXTER.....	20
1. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	20
2. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	20
3. Lag om ändring av 11 kap. 4 b § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	21
4. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 2 och 8 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice.....	22
5. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 2 a kap 13 § och 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	23

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Den 11 mars 2020 deklarerade Världshälsoorganisationen (WHO) att epidemin av den smittsamma sjukdomen covid-19 orsakad av det nya coronaviruset är en pandemi. Epidemin och allmänhetens rädsla för sjukdomen fortsätter att dra ner på den ekonomiska aktiviteten i samhället, i vissa sektorer mer än i andra. Detta har lett till att konsumentefterfrågan har minskat kraftigt och företagssektorn har infört omfattande åtgärder för att minska på arbetskraften, något som återspeglar sig i stora antal permitterade arbets sökande hos arbets- och näringsbyråerna.

Regeringen har fattat beslut om temporära ändringar som gäller utkomstskyddet för permitterade, andra arbetslösa och företagare samt arbets- och näringsbyråernas tjänster, som alla hänger samman med covid-19-pandemin. Förslag till lagändringar som gäller arbets- och näringsministeriets ansvarsområde har lagts fram för riksdagen i flera regeringspropositioner (RP 27, 35, 58 och 93/2020 rd). De ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) och i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012) som ingick i propositionerna gäller till och med den 31 december 2020, med undantag för den ändring som gäller maximitiden för startpeng och som gäller till och med den 31 december 2021.

Covid-19-pandemin förväntas fortsätta. Regeringen anser därför att förlängningspropositioner behöver lämnas i syfte att förlänga giltighetstiden för lagändringarna i fråga i viss utsträckning.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid arbets- och näringsministeriet.

Propositionen har utarbetats skyndsamt för att underlätta handläggningen av utkomstskyddsärenden vid arbets- och näringsbyråerna samt för att trygga arbetslösa permitterades och arbetslösa företagens rätt till utkomstskydd i den exceptionella situation som covid-19-pandemin utgör. Det finns inga exakta prognoser för hur koronaepidemin kommer att utvecklas under de kommande månaderna. Det är möjligt att pandemin pågår globalt i flera månader så att den emellanåt tilltar, emellanåt är lugnare.

Enligt anvisningen för hörande vid författningsberedning kan man enbart av grundad anledning avstå från att begära skriftliga utlåtanden om förslag till författningar. Under den tid lagförslaget har varit under beredning har social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, finansministeriet, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS), de viktigaste arbetslivsorganisationerna, närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland, närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (utvecklings- och förvaltningscentret), arbets- och näringsbyråerna, Folkpensionsanstalten och Arbetslöshetskassornas samorganisation (TYJ) beretts tillfälle att kommentera propositionen vid ett diskussionsmöte den 6 november 2020 samt skriftligen. Dessutom har Ålands landskapsstyrelse kommenterat förslaget.

Huvudparten av ovan nämnda aktörer ställde sig för en förlängning av giltighetstiden för de föreslagna temporära bestämmelserna. Kommentarer har beaktats i form av preciseringar i motiveringen.

Alla kommentarer har inte kunnat beaktas. Ett förslag var att arbetsmarknadsstödet för företagare ska höjas med barnförhöjning. Detta skulle emellertid strida mot ett av målen för den temporära ändringen, en smidig verkställighet. I kommentarerna förespråkades att de temporära bestämmelserna alla ska upphöra att gälla vid samma tidpunkt, eftersom en enhetlig tidpunkt underlättar såväl organiseringen av det behandlingsarbete som följer av ändringarna som kundservicen och kundrådgivningen. En sådan ändring har inte ansetts vara möjlig. Att förlänga de flexibla villkoren för ordnande av intervju med arbetssökande fram till utgången av januari 2021 men inte längre är motiverat med tanke på att arbets- och näringsbyråerna förväntas bli extra belastade vid årsskiftet och i januari 2021. Med beaktande av det nuvarande läget med koronaepidemin och osäkerheten över dess utveckling anses det inte motiverat att giltighetstiden för bestämmelsen om arbetsmarknadsstöd för företagare förlängs längre än till och med den 31 mars 2021.

Någon egentlig remissbehandling har det inte varit möjligt att ordna på grund av tidtabellen för beredningen. De viktigaste aktörerna har hörts under beredningen. Detta beaktat måste det anses finnas grundad anledning att avvika från remissbehandlingen.

2 Nuläge och de viktigaste förslagen

De temporära ändringar som gäller de så kallade arbetskraftspolitiska förutsättningarna för arbetslöshetsförmåner enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa samt de temporära ändringarna i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice som beror på covid-19-pandemin gäller till och med den 31 december 2020, och ändringen som gäller maximitiden för startpeng till och med den 31 december 2021.

Nedan följer en kort beskrivning av de temporära ändringar som inte föreslås få en förlängd giltighetstid. När förslag ges på att giltighetstiden för en förändring ska förlängas beskrivs den temporära ändringen och förslaget närmare i punkterna 2.1—2.4 nedan.

En jobbsökning upphör inte att vara i kraft i webbtjänsten på grund av försummelse med att lämna de uppgifter som behövs för att bedöma servicebehovet och ta fram ett utkast till sysselsättningsplan. Ändringen gäller från och med den 1 maj till och med den 31 december 2020. Ändringen har gjorts för att undvika misstag i användningen av webbtjänsten och att jobbsökning upphör att vara i kraft på grund därav, samt för att minska arbets- och näringsbyråernas utredningsarbete i en situation där exceptionellt många nya personer anmälde sig som arbetssökande.

Trots vad som bestäms om kortvariga studier i lagen om utkomstskydd för arbetslösa fortsätter den arbetssökandes rätt till arbetslöshetsförmåner fastän studierna på grund av covid-19-pandemin fördröjs så att de pågår i över sex månader. Ändringen gäller från och med den 1 maj till och med den 31 december 2020. Genom ändringen tryggas möjligheten att slutföra studier. Läroanstalternas verksamhet och sätt att organisera studierna har i huvudsak funnit sin form sedan covid-19-pandemin började.

En grundad anledning som har samband med covid-19-pandemin utgör en giltig orsak för en arbetssökande att avbryta service som stöder sysselsättning. Ändringen gäller från och med den 1 maj till och med den 31 december 2020. Bestämmelsen är avsedd att styra arbets- och näringsbyråernas tillämpningspraxis så att dessa ska beakta säkerheten för dem som deltar i servicen och de faktiska möjligheterna för arbetssökande att delta i servicen när denna organiseras.

I fråga om en arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån kan undantag göras från kravet avseende framsteg i studierna om orsaken till att framstegen uteblivit är covid-19-pandemin. Den maximala stödtiden på 24 eller 48 månader för studier får förlängas högst till den 31 december 2020, om den studerande inte gör framsteg i studierna på grund av covid-19-pandemin. Läroanstalternas verksamhet och sätt att organisera studierna har i huvudsak funnit sin form sedan covid-19-pandemin började.

Därtill har den maximala tiden för startpeng förlängts från 12 månader till 18 månader. Ändringen gäller från och med den 1 maj 2020 till och med den 31 december 2021. Syftet med ändringen är att trygga möjligheterna för företagare som får startpeng att inleda och etablera företagsverksamhet trots den tillfälliga försämring av verksamhetsförutsättningarna som orsakas av covid-19-pandemin.

2.1 Permitterades rätt till arbetslöshetsförmån

Med permittering avses enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa en av arbetsgivaren verkställd permittering av produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker. En permitterad betraktas som arbetslös enligt vad som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. För permitterade gäller samma arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmån som för andra arbetssökande.

På basis av den temporära ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa som gäller till och med den 31 december 2020 har permitterade rätt till arbetslöshetsförmåner oberoende av vad som i 2 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs om sökande av heltidsarbete, arbete som inte utförs i anställningsförhållande, heltidsstudier, sysselsättning i företagsverksamhet och sysselsättning i eget arbete. På rätten att få arbetslöshetsförmån tillämpas inte de begränsningar som gäller unga personer som saknar utbildning som ger yrkesfärdigheter. Sysselsättning i heltidsarbete som varar över två veckor utgör ett hinder för arbetslöshetsförmån.

Under den tid den temporära ändringen gäller tillämpas inte heller vissa bestämmelser i 2 a kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa på permitterade personers rätt att få arbetslöshetsförmåner. Detta innebär att permitterade kan vägra ta emot arbete och tjänster som arbets- och näringsbyrån erbjuder utan att förlora arbetslöshetsförmånen. Inte heller är den permitterade förpliktad att delta i utarbetande eller revidering av en sysselsättningsplan eller en plan som ersätter sysselsättningsplanen, eller att genomföra planen för fortsatt arbetslöshetsförmån. Om den permitterade vägrar att ta emot ett arbete som en arbetsgivare individuellt erbjuder honom eller henne ska dock bestämmelserna i 2 a kap. om vägran att ta emot arbete tillämpas.

Det är sannolikt att en del av de arbetssökande som permitterats den 16 mars 2020 eller därefter har studerat vid sidan av arbetet före de blev permitterade, eller börjat studera under permitteringen. Av statistiken framgår inte hur många av de permitterade som nu anmält sig som arbetssökande som studerar. Därför finns det inte heller data om hur många permitterade studerande det finns vars studier kan betraktas som deltidstudier på basis av arbetshistoriken under studietiden, eller om hur många permitterade studerande det finns som studerar på deltid och därför har rätt till arbetslöshetsförmåner trots studierna.

Att giltighetstiden för den temporära bestämmelsen om permitterade arbetslösa personers rätt till utkomstskydd förlängs när det är fråga om studier främjar att personer som blir permitterade under covid-19-pandemin utvecklar sin kompetens medan permitteringen varar. Att förlänga giltighetstiden för ändringen underlättar också arbets- och näringsbyråernas

handläggningsarbete för arbetslöshetsperioder som inleds i år och fortsätter nästa år, samt för arbetslöshetsperioder som inleds nästa år.

Giltighetstiden för temporära 11 kap. 4 b § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, som gäller permitterades rätt till arbetslöshetsförmåner, förlängs till den 31 december 2021 (lagförslag 1), men med ändrad lydelse så att bestämmelsen endast gäller konsekvenserna av studier på den permitterades rätt att få arbetslöshetsförmåner (lagförslag 3). I övrigt tillämpas på permitterade arbetslösa personers rätt till utkomstskydd de normala, tills vidare gällande bestämmelserna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

2.2 Företagares rätt till arbetsmarknadsstöd

I systemet med utkomstskydd för arbetslösa betraktas som företagare en person som är företagare enligt lagen om pension för företagare (1272/2006) eller lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006). Som företagare betraktas också personer som uppfyller vissa kriterier som har att göra med innehav och ställning i ett företag samt arbete i företag.

Lagen om utkomstskydd för arbetslösa har ändrats genom en bestämmelse som gäller fram till den 31 december 2020 och enligt vilken en företagare kan ha rätt till arbetsmarknadsstöd, om hans eller hennes heltidsarbete i företaget har upphört på grund av covid-19-pandemin. En persons arbete på heltid anses ha upphört på grund av att arbetsmängden i företaget har minskat eller om inkomsten av företagsverksamheten för varje person som deltar i arbetet som företagare är mindre än 1 089,67 euro i månaden och inkomstminskningen beror på covid-19-pandemin. I regel förutsätter arbetslöshetsförmån att hela företagsverksamheten upphör.

Genom den temporära ändringen har företagaren rätt till arbetsmarknadsstöd oberoende av vad som i 2 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs om sökande av heltidsarbete, arbete som inte utförs i anställningsförhållande, sysselsättning i eget arbete, inverkan av studier på rätten till arbetslöshetsförmåner och begränsningar i fråga om unga som saknar utbildning som ger yrkesfärdigheter. Sysselsättning i heltidsarbete som varar över två veckor utgör ett hinder för arbetslöshetsförmån.

Inte heller de bestämmelser i 2 a kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som gäller vägran att ta emot arbete eller försummelse i fråga om sysselsättningsplanen, en plan som ersätter den eller deltagande i service ska tillämpas på en företagares rätt att få arbetsmarknadsstöd under den tid den temporära ändringen gäller. Om företagaren dock utan giltig orsak vägrar ta emot ett arbete som en arbetsgivare individuellt erbjudit honom eller henne, kan företagaren föreläggas en tidsperiod utan ersättning.

På basis av den temporära ändringen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa betalas arbetsmarknadsstödet ut utan barnförhöjning, och företagarens rätt till arbetsmarknadsstöd omfattas inte av bestämmelserna om väntetid, behovsprövning eller partiellt arbetsmarknadsstöd i nämnda lag.

Vid ingången av oktober 2020 har 49 000 personer fått ett arbetskraftspolitiskt utlåtande av arbets- och näringsbyrån om arbetsmarknadsstöd för företagare. Mellan april och september 2020 har Folkpensionsanstalten betalat arbetsmarknadsstöd till ca 42 500 företagare totalt. I augusti–september 2020 var antalet personer som fick arbetsmarknadsstöd för företagare cirka 22 000 personer per månad.

Covid-19-pandemin fortsätter att vålla osäkerhet i samhället, något som påverkar konsumenternas beteende och minskar efterfrågan. En förlängd giltighetstid för ändringen

avseende arbetsmarknadsstödet för företagare tryggar företagarnas försörjning i denna osäkra situation.

Giltighetstiden för den temporära bestämmelsen om företagares rätt till arbetsmarknadsstöd förlängs till den 31 mars 2021 (lagförslag 2). Ikraftträdandebestämmelsen har preciserats så att lagen tillämpas på arbetsmarknadsstöd som betalas för tiden från och med den 16 mars 2020 till och med den 31 mars 2021. Bestämmelsens innehåll ändras inte.

2.3 Försummelse att söka studieplats och att fullfölja sysselsättningsplanen

En förutsättning för fortsatt arbetslöshetsförmån är att den arbetssökande uppfyller sin skyldighet att följa sysselsättningsplanen eller den plan som ersätter sysselsättningsplanen (dvs. en sektorsövergripande sysselsättningsplan, en integrationsplan eller en aktiveringsplan). Försummelse kan leda till en tidsperiod utan ersättning på 60 dagar.

Om den arbetssökande är under 25 år och inte har avlagt en examen som ger yrkesfärdigheter, har man i planen kunnat komma överens om åtgärder som ersätter skyldigheten för unga som saknar utbildning att söka minst två studieplatser inom en utbildning som börjar på hösten. Underlåtenhet att följa planen utan giltig orsak leder i dessa situationer till att den arbetssökande förlorar arbetslöshetsförmånen tills vidare.

I planen nämns alltid inom vilken tid den arbetssökande ska meddela att planen har fullföljts. Anmälningarna görs i praktiken via nättjänsten eller per telefon. Om den arbetssökande försummar att meddela att planen fullföljts, skickar arbets- och näringsförvaltningens nättjänst automatiskt en begäran om redogörelse. Dessutom informeras den som betalar ut arbetslöshetsförmånen om att arbets- och näringsbyrån utreder ärendet. Den som betalar ut arbetslöshetsförmånen kan avbryta utbetalningen av förmånen under den tid ärendet utreds.

Vid årsskiftet förväntas arbets- och näringsbyråerna få mycket stora mängder ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa att handlägga. Så länge covid-19-pandemin pågår är rapporteringen om fullföljandet av planen förenad med den risken att arbetssökande som meddelat att planen inte fullföljts blir tvungna att vänta på att ärendet avgörs på grund av att arbets- och näringsbyråerna är överhopade med ärenden, även om det i sig kan vara uppenbart att den sökande haft giltig orsak till sitt förfarande. Detta beaktat är det möjligt att förlusten av arbetslöshetsförmåner drabbar de arbetssökande som hinner bli intervjuade och vars planer hinner utarbetas och ses över enligt arbetssituationen.

Lagen om utkomstskydd för arbetslösa har ändrats temporärt så att den bestämmelse som gäller förlust av arbetslöshetsförmåner på grund av att en sysselsättningsplan inte har fullföljts eller studieplats inte har sökts inte tillämpas.

Den temporära ändringen gäller till och med den 31 december 2020. Giltighetstiden förlängs till den 31 januari 2021 avseende ansökan om studieplats och fullföljande av sysselsättningsplanen (lagförslag 5).

2.4 Intervjuer med arbetssökande

Arbets- och näringsmyndigheten ska ordna en första intervju med en arbetssökande inom två veckor från jobbsökningens början, om det inte med beaktande av den arbetssökandes situation är uppenbart onödigt. Dessutom ska den arbetssökande ges möjlighet till senare regelbundet återkommande intervjuer enligt arbetssökandens servicebehov. Om den arbetssökande är

RP 229/2020 rd

arbetslös ska en intervju dock alltid ordnas när arbetslösheten fortgått oavbrutet i tre månader, och därefter alltid när den arbetssökande varit arbetslös i tre månader utan avbrott.

Antalet permitterade och andra arbetslösa är alltså högt på grund av covid-19-pandemin och arbets- och näringsbyråerna har tvingats omorganisera sina arbetsuppgifter. När det gäller permitterade och andra som blivit arbetslösa och som anmäler sig som arbetssökande är arbets- och näringsbyråernas centrala uppgift att se till att jobbsökningen börjar gälla och att avgöra de s.k. arbetskraftspolitiska förutsättningarna för att betala ut arbetslöshetsförmåner.

Arbets- och näringsbyråerna har getts temporär prövningsrätt när det gäller att ordna intervjuer med arbetssökande. Arbets- och näringsbyrån ska ordna en första intervju med en arbetssökande inom två veckor från jobbsökningens början, om det enligt arbets- och näringsbyråns bedömning är ändamålsenligt att ordna en intervju med beaktande av den arbetssökandes servicebehov, arbetsmarknadssituationen i regionen och arbets- och näringsbyråns förutsättningar att sköta sina uppgifter.

Arbets- och näringsbyrån ska ge arbetssökanden möjlighet till senare regelbundet återkommande intervjuer enligt arbetssökandens servicebehov. Arbets- och näringsbyrån ska dock sträva efter att ordna en intervju med en arbetslös arbetssökande när arbetslösheten oavbrutet fortgått i tre månader, och därefter alltid när den arbetssökande varit arbetslös i tre månader utan avbrott.

Den temporära ändringen gäller till och med den 31 december 2020.

Vid arbets- och näringsbyråerna har intervjuandet blivit eftersatt. Det är vanligt att arbets- och näringsbyråernas handlägningsresurser blir överbelastade vid årsskiftet när anställningsförhållanden upphör och nya jobbsökningsperioder börjar. Samarbetsförhandlingar som pågår i företagssektorn kan också utmynna i uppsägningar och nya arbetslöshetsperioder.

Mängden arbete vid arbets- och näringsbyråerna i början av 2021 påverkas dessutom av kommunförsöket för främjande av sysselsättningen som är avsett att börja i början av januari i 14 arbets- och näringsbyråers områden. Kundöverföringarna i anslutning till kommunförsöken och överföringen av personal från arbets- och näringsbyråernas till kommunerna i försöksområdena genomförs under januari 2021. Om den temporära ändringen som gäller intervjuer upphör att gälla den 31 december 2020 måste en stor mängd intervjuer hållas från och med januari 2021.

Av förenämnda orsaker förlängs giltighetstiden för den temporära ändringen till den 31 januari 2021 (lagförslag 4).

3 De huvudsakliga konsekvenserna

Enligt den uppföljning som arbets- och näringsministeriet gör (<https://tem.fi/sv/coronavirusets-konsekvenser-for-sysselsattningslaget>) fanns det den 1 november 2020 cirka 56 000 permitterade på heltid som var arbetslösa arbetssökande. Antalet andra arbetslösa arbetssökande vid samma tidpunkt var ca 254 000.

Enligt preliminära uppgifter i arbets- och näringsministeriets arbetsmarknadsprognos på kort sikt hösten 2020 beräknas det totala antalet permitterade på heltid uppgå till 60 000–70 000 personer under det första kvartalet 2021.

Enligt uppföljningen inleddes uppskattningsvis 222 000 nya permitteringsbaserade arbetslöshetsperioder vid arbets- och näringsbyråerna mellan den 16 mars och den 25 maj 2020, och den 25 maj 2020 fanns det ca 163 000 arbetslösa arbetssökande som var permitterade. En stor del av de permitteringar som började under covid-19-pandemin har upphört. Antalet arbetslösa arbetssökande började minska samtidigt som begränsningarna började delvis hävas under våren och sommaren 2020.

De gällande rekommendationerna för covid-19-pandemin begränsar inte i samma utsträckning arbets- och näringsbyråernas möjligheter att tillhandahålla arbetsförmedlingstjänster och service som de begränsningar och rekommendationer som gällde våren 2020.

Genom att de vissa av temporära ändringarna fortsätter att gälla förbättras arbets- och näringsbyråernas förutsättningar att sköta arbetet förenat med anmälning som arbetssökande och bedömning av de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för arbetslöshetsförmåner i januari 2021. Därigenom tryggas arbetslösa arbetssökandes rätt till grundläggande försörjning.

Folkpensionsanstalten har betalat sammanlagt cirka 122,3 miljoner euro i arbetsmarknadsstöd till ca 42 500 företagare i april–september 2020. Förlängningen av giltighetstiden för den temporära ändringen av det temporära arbetsmarknadsstödet för företagare beräknas öka statens utgifter förorsakade av utkomstskyddet för arbetslösa med uppskattningsvis ca 47,7 miljoner euro. Anslaget under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel 33.20.52, Statsandel till grundskyddet inom arbetslöshetsförmånerna (förslagsanslag) används för utgifterna och en motsvarande ökning av anslaget föreslås i den kompletterande budgetpropositionen för 2021.

Detta baserar sig på uppskattningen att arbetsmarknadsstöd med anledning av ändringen ska betalas till ca 22 000 företagare i månaden mellan den första januari och den sista mars 2021. Antalet mottagare motsvarar det genomsnittliga antalet mottagare i augusti och september 2020. Om situationen i fråga om covid-19-pandemin förändras i början av 2021 och man till exempel blir tvungen att införa nya begränsningar, kan antalet företagare som får arbetsmarknadsstöd förändras avsevärt.

De övriga föreslagna ändringarna bedöms inte ha annat än ringa ekonomiska konsekvenser.

3.1 Permitterades rätt till arbetslöshetsförmån

Den viktigaste konsekvensen av ändringen av permitterade arbetslösa personers rätt till utkomstskydd har varit att trygga en smidig handläggning av utkomstskyddsärenden vid arbets- och näringsbyråerna samt permitterade personers försörjning.

En partiell förlängning av bestämmelsens giltighetstid, när det är fråga om studier, minskar i viss mån på arbets- och näringsbyråernas arbetsvolym vid undersökning av arbetskraftspolitiska förutsättningar.

Giltighetstiden för de förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmån som anges i den temporära bestämmelsen om permitterade arbetslösa personers rätt till utkomstskydd förlängs endast delvis, vilket gör att arbets- och näringsbyråerna från och med den 1 januari 2021 blir tvungna att kontrollera om personer som omfattas av den temporära bestämmelsen har rätt till arbetslöshetsförmåner och vid behov ge nya arbetskraftspolitiska utlåtanden. En del av de arbetskraftspolitiska utlåtandena har getts för viss tid tills den temporära bestämmelsen upphör att gälla, och med vissa arbetssökande har det avtalats att förutsättningarna för jobbsökningens giltighet ska ses över senast den 31 december 2020. Som mest kan det röra sig om upp till

RP 229/2020 rd

tiotusentals nya arbetskraftspolitiska utlåtanden. Det exakta antalet och den arbetsmängd som detta medför för arbets- och näringsbyråerna har inte kunnat bedömas.

En förlängning av giltighetstiden för den temporära bestämmelsen om tillåtna arbetslösa personers rätt till utkomstskydd ökar arbetsmängden i fråga om beslut, kommunikation och rådgivning hos de som betalar ut arbetslöshetsförmåner, dvs. arbetslöshetskassorna och Folkpensionsanstalten. Förmånsbesluten måste ses över därför att arbets- och näringsbyråerna måste kontrollera om tillåtna arbetslösa har arbetskraftspolitiska förutsättningar att få arbetslöshetsförmåner från och med den 1 januari 2021 och vid behov ge nya arbetskraftspolitiska utlåtanden.

Eftersom den föreslagna ändringen ökar arbetsmängden både för arbets- och näringsbyråerna och för de instanser som betalar ut arbetslöshetsförmåner, bör konsekvenserna av den föreslagna ändringen bedömas också med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna i 19 och 21 § i grundlagen. Den grundlagsenliga rätten till social trygghet och rätten att få sitt ärende behandlat på behörigt sätt och utan obefogat dröjsmål hos en myndighet kan äventyras om det sker en försämring i arbets- och näringsbyråernas, arbetslöshetskassornas och Folkpensionsanstaltens möjligheter att inom i lag föreskriven tid avgöra ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa.

Tillåtna ska fortfarande ha rätt till arbetslöshetsförmåner trots att de bedriver studier. Detta kan leda till att personer som annars skulle ansöka om studiestöd i stället får arbetslöshetsförmåner. I april–maj 2020 drog Folkpensionsanstalten in studiestödet av ca 300 studerande på grund av att den studerande fick arbetslöshetsförmån. Dock ska vissa tillåtna enligt förslaget ha rätt till arbetslöshetsförmåner trots att de studerar, på den grunden att studierna betraktas som deltidsstudier med hänsyn till deras arbetshistorik under studietiden. Det är möjligt höstterminen 2020 medförde en ökning av antalet tillåtna som inledde studier. Det finns ingen statistik om detta.

Av statistiken framgår inte heller hur många av de tillåtna som får arbetslöshetsförmån med stöd av den temporära bestämmelsen som studerar. Därför går det inte att bedöma propositionens konsekvenser baserat på ålder, kön eller studiernas innehåll.

Förlängningen av bestämmelsens giltighetstid bedöms ha endast ringa ekonomiska konsekvenser. I regel bedöms tillåtningarna bli kortvariga. Om studier inlemts före tillåtning vid sidan av arbetet kan de betraktas som deltidsstudier, vilket inte ökar förmånsutgiften. På de villkor som fastställs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har arbetslösa arbetssökande möjligheten att bedriva kortvariga studier, dvs. studier som pågår i högst sex månader, med arbetslöshetsförmån. Tillåtna arbetssökandes frivilliga studier kan dessutom stödjas med arbetslöshetsförmån om detta arbetskraftspolitiskt sett är det mest ändamålsenliga sättet att förbättra arbetssökandens yrkesfärdigheter och möjligheter att få arbete eller behålla sitt arbete.

3.2 Företagares rätt till arbetsmarknadsstöd

Den ändring som gäller företagares rätt till arbetsmarknadsstöd eftersträvar att trygga försörjningen för de företagare som inte längre är sysselsatta på heltid i sitt företag på grund av den plötsliga och överraskande nedgång i efterfrågan som covid-19-pandemin har orsakat.

Under tiden mellan den 8 april och den 30 oktober 2020 har arbets- och näringsbyråerna gett sammanlagt ca 49 000 arbetskraftspolitiska utlåtanden om arbetsmarknadsstöd för företagare.

RP 229/2020 rd

Fram till den 30 september 2020 har Folkpensionsanstalten betalat arbetsmarknadsstöd för företagare till uppskattningsvis cirka 42 500 arbetssökande.

I 14 kap. 3 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa finns bestämmelser om finansieringen av arbetsmarknadsstödet. Arbetsmarknadsstödet finansieras med statens medel till utgången av den betalningsperiod under vilken det till personen på grundval av arbetslöshet har betalats arbetsmarknadsstöd för sammanlagt 300 dagar. Stödet finansieras till hälften med statens medel och till hälften med medel från hemkommunen för den som får arbetsmarknadsstöd, för arbetslöshetstid efter betalningsperioden på 300 dagar till utgången av den betalningsperiod, under vilken arbetsmarknadsstöd har betalats till personen på grundval av arbetslöshet för sammanlagt 1 000 dagar. För arbetslöshetstid efter betalningsperioden på 1 000 dagar finansieras stödet så att hemkommunen för den som får arbetsmarknadsstöd svarar för 70 procent och staten för 30 procent av finansieringen av det arbetsmarknadsstöd som betalats för att trygga försörjningen för en arbetslös arbetssökande. I regeringens proposition RP 35/2020 rd konstateras att eftersom staten finansierar hela arbetsmarknadsstödet under de 300 första dagarna som arbetsmarknadsstödet betalas, bärs utgiftsökningen i sin helhet av staten.

För vissa arbetssökande som har fått arbetsmarknadsstöd för företagare före den temporära ändringen har utbetalningen av arbetsmarknadsstöd med stöd av den temporära bestämmelsen lett till att kommunen medfinansierar stödet eller att finansieringen av stödet delvis överförs till kommunen under den tid ändringen gäller. Folkpensionsanstalten uppskattar till exempel att cirka 4000 arbetssökande har fått arbetsmarknadsstöd för företagare som delvis finansierats av kommunen i augusti 2020.

Det är möjligt att behovet av arbetsmarknadsstöd för företagare minskar gradvis och att en stor del av dem som får arbetsmarknadsstöd för företagare förr eller senare återgår till att vara företagare på heltid. Osäkerheten på grund av pandemin förväntas dock fortsätta och verksamhetsförutsättningarna har inte ännu normaliserats för alla företag. Det kan hända att en del av de arbetssökande som nu får arbetsmarknadsstöd för företagare helt upphör med företagsverksamheten. Det går inte att uppskatta hur många företagare som kommer att sluta.

Enligt Folkpensionsanstaltens uppgifter har arbetsmarknadsstöd för företagare i en stor del av fallen betalats utan att förvärvsinkomsterna beaktats i beloppet av jämkad arbetslöshetsförmån. Uppgifterna är riktgivande. Det finns ingen statistik om hur många företagare som har förvärvsinkomster som ska beaktas genom jämkning men vars inkomster understiger den skyddade delen, eller om hur många företagare som inte har några förvärvsinkomster när arbetsmarknadsstödet för företagare betalas ut.

En försiktig uppskattning är att antalet företagare som ansöker om arbetsmarknadsstöd på basis av den temporära ändringen jämnar ut sig genom att antalet nya sökande hålls lågt, och stannar på ca 20 000 företagare per månad. Det finns dock en risk för att en utdragen covid-19-pandemi leder till att konsumentefterfrågan minskar. Detta leder i sin tur till nya sökande som utökar det befintliga antalet sökande, och till att en del av dem som tidigare fått arbetsmarknadsstöd ansöker på nytt. Det går inte att uppskatta riskens storlek och därmed inte heller hur mycket antalet sökande kan komma att växa.

Om giltighetstiden för den temporära lagen om arbetsmarknadsstöd för företagare förlängs och arbetsmarknadsstöd för företagare betalas ut till ca 22 000 företagare under tiden mellan den 1 januari och den 31 mars 2021 beräknas statens utgifter för förmånerna uppgå till ca 47,7 miljoner euro. Om nya begränsningar införs på hösten på grund av pandemin och konsumentefterfrågan minskar är en försiktig uppskattning att ca 30 000 företagare kommer att

få arbetsmarknadsstöd för företagare under perioden mellan den 1 januari och den 31 mars 2021 och att förmånsutgifterna uppgår till ca 65 miljoner euro.

Förmånsutgifterna kan öka något också därför att en företagare som får arbetsmarknadsstöd har möjlighet att delta i sysselsättningsfrämjande service och för denna tid får arbetsmarknadsstöd till förhöjt belopp och eventuellt också kostnadsersättning. Konsekvenserna av detta bedöms dock vara små.

Det finns dock inget otvetydigt sätt att bedöma vilka kostnader som arbetsmarknadsstödet för företagare för med sig. Eftersom en företagare har alternativet att avsluta företagsverksamheten helt, kan han eller hon på denna grund ha rätt till arbetslöshetsförmåner med stöd av de bestämmelser i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som gäller tills vidare. I detta alternativ blir kostnaderna av arbetslösheten större och det blir svårare att inleda företagsverksamhet på nytt senare, vilket kan bidra till att förlänga arbetslösheten.

Eftersom den gällande ändringen avseende företagares rätt till utkomstskydd för arbetslösa är i kraft bara en viss tid måste arbets- och näringsbyråerna ge nya arbetskraftspolitiska utlåtanden för berörda permitterade om giltighetstiden förlängs. Detta beror på att en del av utlåtandena har getts för viss tid så att de gäller tills den temporära bestämmelsen upphör att gälla. Som mest kan det röra sig om upp till några tiotusen nya arbetskraftspolitiska utlåtanden. Det exakta antalet och den resulterande arbetsmängden för arbets- och näringsbyråerna har inte kunnat bedömas.

Om giltighetstiden för den temporära bestämmelsen om företagares rätt till arbetsmarknadsstöd förlängs kommer Folkpensionsanstaltens arbetsmängd att öka. Hur mycket mer arbete det är fråga om beror på hur många företagare som ansöker om arbetsmarknadsstöd. Därtill ökar arbetet på grund av att giltighetstiden för beslut som redan meddelats måste ses över och inkomsterna av företagsverksamhet utredas.

Eftersom den föreslagna ändringen ökar arbetsmängden för både arbets- och näringsbyråerna och Folkpensionsanstalten, bör konsekvenserna av den föreslagna ändringen bedömas också med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna i 19 och 21 § i grundlagen. Den grundlagsenliga rätten till social trygghet och rätten att få sitt ärende behandlat på behörigt sätt och utan obefogat dröjsmål hos en myndighet kan äventyras, om arbets- och näringsbyråernas och Folkpensionsanstaltens möjligheter att avgöra ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa inom den tid som föreskrivs i lag försämras.

3.3 Försummelse att fullfölja sysselsättningsplan och ansöka om studieplats

Om giltighetstiden för den ändring som gäller försummelse att fullfölja sysselsättningsplanen förlängs påverkas endast sysselsättningsplanernas och de ersättande planernas förpliktande karaktär. Om arbets- och näringsbyrån i samråd med den arbetssökande har utarbetat en plan som kan fullföljas trots covid-19-pandemin finns det inget som hindrar den arbetssökande från att göra det. Detta gäller också ansökan om studieplats.

Det finns ingen statistik om tillämpningen av den gällande temporära ändringen. Konsekvenserna av att giltighetstiden för den temporära ändringen förlängs bedöms dock vara små.

3.4 Intervjuer med arbetssökande

Den viktigaste konsekvensen av det minskade antalet intervjuer med arbetssökande har varit att arbets- och näringsbyråerna har kunnat organisera sin verksamhet flexibla under covid-19-pandemin. Om giltighetstiden för den flexibla bestämmelsens förlängs blir det möjligt för arbets- och näringsbyråerna att anpassa sin verksamhet till den stora belastning som förutspås inträffa vid årsskiftet.

I april–maj 2020 fick enligt uppskattningarna ca 70–80 procent av arbetssökandena en intervju inom två veckor efter att jobbsökningen började, i juni–september ca 50–60 procent. I januari–maj 2020 hade ca 60–70 procent av arbetssökandena kunnat få en intervju enligt regeln om intervju var tredje månad, i juni–oktober ca 40–55 procent. Det finns viss osäkerhetsfaktorer i dessa siffror. Under våren 2020 har arbets- och näringsbyråerna lyckats ganska bra med att ordna intervjuer enligt de föreskrivna intervallen, trots att antalet arbetssökande har ökat. Det har dock så småningom börjat uppstå en eftersättning av intervjuerna.

Det bedöms inte uppkomma några direkta ekonomiska konsekvenser av att giltighetstiden för den ändring som gäller intervjuer med arbetssökande förlängs. Genom att möjligheten att flexa med intervjuerna förlängs med en månad förbättras arbets- och näringsbyråernas verksamhetsförutsättningar.

4 Alternativa handlingsvägar

Det är inte motiverat att till alla delar förlänga giltighetstiden för de temporära ändringar som gäller de s.k. arbetskraftspolitiska förutsättningarna för arbetslöshetsförmåner enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, samt de temporära ändringar som hänför sig till covid-19-pandemin i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. Behovet av ändringar baserade sig på en situation där det plötsligt fanns exceptionellt många permitterade, pandemin påverkade företagets verksamhetsförutsättningar i omfattande grad och arbets- och näringsbyråernas funktionsförmåga måste tryggas i ett läge där mängden arbetssökande var mycket stor. I det aktuella pandemiläget bedöms det inte finnas något motsvarande behov att förlänga giltighetstiden för alla de temporära bestämmelserna.

5 Ikraftträdande

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2021.

6 Verkställighet och uppföljning

Regeringen följer hur covid-19-pandemin utvecklas och vilka konsekvenser den har för förutsättningarna att bedriva företagsverksamhet, för antalet permitteringar och hur länge de pågår, för arbets- och näringsbyråernas verksamhet och för de arbetssökandes försörjning.

7 Förhållande till andra propositioner

7.1 Samband med andra propositioner

De förutsedda konsekvenserna av propositionen ska beaktas i statens kompletterande budget för 2021.

7.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till en kompletterande budgetproposition för 2021 och avses bli behandlad i samband med den.

8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Bestämmelser i grundlagen som är av betydelse vid en konstitutionell bedömning av propositionen är 18 § som gäller det allmännas skyldighet att främja sysselsättningen och i 19 § som gäller rätten till social trygghet. Förslagen om permitterades rätt till utkomstskydd för arbetslösa, företagarnas rätt till arbetsmarknadsstöd och förlängningen av maximitiden för startpeng har också en anknytning till den jämlikhet som tryggas i 6 § i grundlagen.

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Bestämmelsen uttrycker ett krav på rättslig jämlikhet och faktisk jämställdhet. Den omfattar ett förbud mot godtycke och ett krav på enhanda bemötande i likadana fall (RP 309/1993 rd, s. 46). Bestämmelsen riktar sig också till lagstiftaren. Vissa människor eller människogrupper får inte genom lag godtyckligt ges en gynnsammare eller ogynnsammare ställning än andra.

Jämlikhetsbestämmelsen kräver inte att alla människor i alla avseenden ska behandlas lika, om inte förhållandena är likadana. Jämlikhetsaspekterna är av betydelse såväl när människor genom lag ges fördelar eller rättigheter som när de påförs skyldigheter. Samtidigt är det typiskt för lagstiftningen att den på grund av ett visst godtagbart samhälleligt intresse behandlar människor olika bl.a. för att främja faktisk jämställdhet (RP 309/1993 rd, s. 42—43, GrUU 31/2014 rd, s. 3/I). Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis av hävd ansett att jämlikhetsprincipen inte kan orsaka strikta gränser för lagstiftarens prövning när reglering som förutsätts av samhällsutvecklingen eftersträvas (se t.ex. GrUU 28/2009 rd, s. 2/II, GrUU 21/2007 rd, s. 2/I, GrUU 38/2006 rd, s. 2/I, GrUU 1/2006 rd, s. 2/I).

Grundlagsutskottet har brukat anse det helt möjligt att allas försörjning under arbetslöshet inte kan tryggas på samma sätt, inte ens när det är fråga om särbehandlande faktorer som gäller arbetslösa. Segregeringen måste dock anses godtagbar med hänsyn till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 46/2002 rd, s. 6, GrUU 42/2004 rd, s. 2/II GrUU 27/2009 rd).

Enligt 18 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Enligt motiveringen till den nämnda bestämmelsen (RP 309/1993 rd, s. 72/II) är också samarbetet mellan den offentliga makten och näringslivet viktigt när man främjar sysselsättningen. Främjande av sysselsättningen innebär enligt motiveringen till bestämmelsen samtidigt att det allmänna strävar efter att trygga rätten till arbete för envar.

Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Enligt 2 mom. i paragrafen ska var och en genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad bl.a. vid arbetslöshet.

Enligt grundlagsutskottets betänkande (GrUB 25/1994 rd, s. 10/II–11/I) med anledning av den regeringsproposition som ledde till en reform av de grundläggande fri- och rättigheterna förpliktat bestämmelsen i 19 § 2 mom. lagstiftaren att garantera var och en som behöver grundläggande utkomstskydd en subjektiv rätt till denna lagfästa trygghet som det allmänna ska ordna. Enligt utskottet är tryggheten förknippad med vissa sociala risksituationer som räknas upp i stadgandet och de stöd villkor som det stadgas om i lag och dessutom behovsprövning och

RP 229/2020 rd

procedurer. Enligt tillkomsthändingarna för reformen om de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 74/I) innebär skyddet för grundläggande utkomst enligt 2 mom. ett mer omfattande skydd än rätten enligt paragrafens 1 mom. I sitt betänkande (GrUB 25/1994 rd) preciserade grundlagsutskottet att i de situationer som nämns i 2 mom. kan garantierna för individens grundläggande utkomst inte utgöras av den trygghet som det i sista hand föreskrivs om i 1 mom.

Osäkerheten förknippad med en utdragen covid-19-pandemi och konsekvenserna av denna osäkerhet för ekonomin innebär att verksamhetsförutsättningarna för företagen försämras ytterligare i många branscher. På grund av att de rekommendationer som beror på pandemin fortsätter att gälla och människor fortfarande följer förändrade beteendemönster har företagets verksamhetsbetingelser inte återställts i alla branscher. Antalet permitteringar och arbetslösa arbetssökande är alltså högt jämfört med tiden före pandemin.

Syftet med de förslag som gäller underlättandet av erhållandet av utkomstskydd för arbetslösa för permitterade och företagares rätt till arbetsmarknadsstöd har varit att säkerställa den grundläggande försörjning som garanteras i 19 § 2 mom. i grundlagen för personer som blir permitterade och för företagare.

I denna proposition föreslås att rätten för permitterade att trots studier få arbetslöshetsförmån ska förlängas fram till utgången av december 2021, en åtgärd som tryggar att arbetssökande som blivit permitterade under koronaepidemin har rätt till arbetslöshetsförmåner under permitteringstiden och minskar arbets- och näringsbyråernas arbete med att utreda arbetskraftspolitiska förutsättningar. Enligt de tills vidare gällande bestämmelserna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har en person rätt till arbetslöshetsförmåner trots studier om det baserat på arbetshistoriken kan bedömas att studier som bedrivs vid sidan av arbetet utgör deltidstudier eller om studierna med hänsyn till sin omfattning bör anses utgöra deltidstudier eller om studierna är kortvariga. En arbetssökandes frivilliga studier kan dessutom stödas med arbetslöshetsförmån om det bedöms vara ändamålsenligt arbetskraftspolitiskt sett. Den föreslagna ändringen anses inte stå i konflikt med likställighetsprincipen.

Med undantag för studier tillämpas de tills vidare gällande arbetskraftspolitiska förutsättningarna för arbetslöshetsförmåner på permitterade personers rätt till sådana förmåner, på samma sätt som för andra sökande.

Den utvidgade kretsen av företagare som har rätt till utkomstskydd fortsätter att gälla temporärt till utgången av mars 2021 på grund av att giltighetstiden för de temporära ändringar som gäller företagares rätt till arbetsmarknadsstöd förlängs.

Den oförutsedda försämring av verksamhetsmöjligheterna och det påföljande behovet av försörjning som covid-19-pandemin orsakat beror inte på företagaren själv. Att en företagare som med stöd av de bestående bestämmelserna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa kan ha rätt till arbetslöshetsdagpenning på grund av arbetslöshet får en arbetslöshetsförmån som är lika stor som arbetsmarknadsstödet om personen upphör med sin företagsverksamhet anses inte äventyra jämlikheten med de förmånstagare som får arbetslöshetsdagpenning på grund av arbetslöshet.

Propositionen anses inte heller äventyra likabehandlingen mellan företagare, eftersom propositionen inte har några konsekvenser för de företagare som med stöd av de bestående bestämmelserna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har rätt till arbetslöshetsförmån när företagsverksamheten upphör. Om konsekvenserna av pandemin leder till att företagsverksamhet läggs ned avgörs rätten till arbetslöshetsförmån utifrån de bestående

RP 229/2020 rd

bestämmelserna om upphörande med företagsverksamhet i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Om företagsverksamheten kan fortgå, men det inte längre finns förutsättningar för arbete på heltid på grund av den allvarliga smittsamma sjukdomen, betalas arbetsmarknadsstöd till företagaren till följd av ändringen. Den föreslagna betalningen av arbetsmarknadsstöd ska riktas till de företagare vars försörjning det är ändamålsenligt att trygga på grund av den plötsliga och överraskande minskning av efterfrågan som den allvarliga smittsamma sjukdomen har orsakat. Den föreslagna ändringen minskar risken för att företagaren förlorar sin rätt till den primära, orsaksbaserade sociala trygghet som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen och blir tvungen att ty sig till det skydd med vilket försörjningen tryggas i sista hand i 19 § 1 mom. i grundlagen, nämligen utkomststödet.

Det att arbets- och näringsbyrån kan bedöma om en intervju med en arbetssökande är ändamålsenlig och på basis av bedömningen låta bli att ordna intervjun påverkar det allmännas understöd till permitterade och andra arbetslösa. Beslutet att låta bli att ordna en intervju ska grunda sig på en helhetsbedömning, där inte bara arbets- och näringsbyråns resurser beaktas utan också den arbetssökandes servicebehov och arbetsmarknadssituationen i området. Till exempel under en kortvarig permittering är behovet av understöd åtminstone i princip litet, eftersom antagandet är att den arbetssökande kommer att återuppta arbetet senare. Om permitteringen blir längre ökar behovet av stöd.

Arbets- och näringsbyråernas möjligheter att ge stöd till olika slags tjänster genom att ordna sysselsättning åt permitterade och andra arbetslösa har varit mer begränsade än normalt under covid-19-pandemin, men de kan variera regionalt. Att man låter bli att ordna en intervju påverkar inte den arbetssökandes rätt till utkomstskydd för arbetslösa.

Den föreslagna ändringen som gäller ordnande av intervju förbättrar arbets- och näringsbyråernas förutsättningar att sköta arbetet förenat med anmälning som arbetssökande och bedömning av de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för arbetslöshetsförmåner i januari 2021. Med ändringen tryggas arbetslösa arbetssökandes rätt till grundläggande försörjning.

Regeringen anser att det i propositionen inte föreslås sådana ändringar som skulle innebära att den inte kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om temporär ändring av 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (172/2020) ikraftträdandebestämmelsen, sådan den lyder i lag 492/2020, som följer:
Denna lag träder i kraft den 1 april 2020 och gäller till och med den 31 december 2021.
Denna lag tillämpas från och med den 16 mars 2020.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om temporär ändring av 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (192/2020) ikraftträdandebestämmelsen, sådan den lyder i lag 493/2020, som följer:
Denna lag träder i kraft den 8 april 2020 och gäller till och med den 31 mars 2021.
Lagen tillämpas på arbetsmarknadsstöd som betalas för tiden från och med den 16 mars 2020 till och med den 31 mars 2021.
Om en arbetssökandes jobsökning vid arbets- och näringsbyrån har inletts senast den 15 april 2020, har han eller hon rätt till arbetsmarknadsstöd för tiden innan jobsökningen inleddes, oberoende av vad som i 2 kap. 1 § föreskrivs om att vara arbetssökande.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av 11 kap. 4 b § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

RP 229/2020 rd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 11 kap. 4 b §, sådan den lyder i lagarna 172/2020 och 494/2020, som följer:

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet

4 b §

Temporär tillämpning av lagen på permitterade

På den arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmåner för permitteringstiden tillämpas inte 2 kap. 10 och 11 § om permitteringen har börjat den 16 mars 2020 eller därefter.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 2 och 8 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om temporär ändring av 2 och 8 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (295/2020) ikraftträdandebestämmelsen, sådan den lyder i lag 495/2020, som följer:

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2020. Bestämmelserna i 2 kap. 1 § 4 mom. gäller till och med den 31 december 2020. Bestämmelserna i 2 kap. 4 § gäller till och med den 31 januari 2021. Bestämmelserna i 8 kap. 1 § 1 mom. gäller till och med den 31 december 2021.

Bestämmelsen i 2 kap. 1 § 4 mom. i denna lag tillämpas på begäran av en person på giltigheten av personens jobbsökning från och med den 16 mars 2020. Bestämmelserna i 8 kap. 1 § 1 mom. tillämpas på de mottagare av startpeng som har inlett företagsverksamhet på heltid senast den 31 december 2020.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

5.

Lag

RP 229/2020 rd

**om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 2 a kap 13 §
och 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om temporär ändring av 2 a kap 13 § och 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (296/2020) ikraftträdandebestämmelsen, sådan den lyder i lag 497/2020, som följer:

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2020 och gäller till och med den 31 december 2020. Bestämmelsen i 11 kap. 4 e § gäller dock till och med den 31 januari 2021.

Lagen tillämpas på den arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmåner från och med den 16 mars 2020.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 19 november 2020

Statsminister

Sanna Marin

Arbetsminister Tuula Haatainen

1.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om temporär ändring av 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (172/2020) ikraftträdandebestämmelsen, sådan den lyder i lag 492/2020, som följer:

Gällande lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 april 2020 och gäller till och med den 31 december 2020.

Denna lag tillämpas från och med den 16 mars 2020.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 april 2020 och gäller till och med den *31 december 2021*.

Denna lag tillämpas från och med den 16 mars 2020.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om temporär ändring av 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (192/2020) ikraftträdandebestämmelsen, sådan den lyder i lag 493/2020, som följer:

Gällande lydelse

Denna lag träder i kraft den 8 april 2020 och gäller till och med den 31 december 2020.

Lagen tillämpas på arbetsmarknadsstöd som betalas för tiden från och med den 16 mars 2020 till och med den 31 december 2020.

Om en arbetssökandes jobbsökning vid arbets- och näringsbyrån har inletts senast den

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 8 april 2020 och gäller till och med den *31 mars 2021*.

Lagen tillämpas på arbetsmarknadsstöd som betalas för tiden från och med den 16 mars 2020 till och med den *31 mars 2021*.

Om en arbetssökandes jobbsökning vid arbets- och näringsbyrån har inletts senast den

Gällande lydelse

15 april 2020, har han eller hon rätt till arbetsmarknadsstöd för tiden innan jobbsökningen inleddes, oberoende av vad som i 2 kap. 1 § föreskrivs om att vara arbetssökande.

Föreslagen lydelse

15 april 2020, har han eller hon rätt till arbetsmarknadsstöd för tiden innan jobbsökningen inleddes, oberoende av vad som i 2 kap. 1 § föreskrivs om att vara arbetssökande.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 11 kap. 4 b § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 11 kap. 4 b §, sådan den lyder i lagarna 172/2020 och 494/2020, som följer:

Gällande lydelse

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet

4 b §

*Temporär tillämpning av lagen på
permitterade*

Om en arbetssökande är permitterad och permitteringen har börjat den 16 mars 2020 eller därefter, tillämpas på den arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmåner för permitteringstiden inte 2 kap. 1 och 4—16 §, 2 a kap. 4—7 §, bestämmelserna om vägran att ta emot arbete i 2 a kap. 8 § eller bestämmelserna i 2 a kap. 9—14 §.

På den arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmåner tillämpas dock vad som i 2 kap. 1 § föreskrivs om att vara arbetssökande och vad som i 2 a kap. föreskrivs om vägran att ta emot arbete, om den arbetssökande vägrar ta emot arbete som

Föreslagen lydelse

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet

4 b §

*Temporär tillämpning av lagen på
permitterade*

På den arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmåner för permitteringstiden tillämpas inte 2 kap. 10 och 11 § om permitteringen har börjat den 16 mars 2020 eller därefter.

Gällande lydelse

en arbetsgivare individuellt erbjuder honom eller henne.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. har den arbetssökande inte rätt till arbetslöshetsförmåner, om han eller hon är sysselsatt på heltid i över två veckor.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 2 och 8 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om temporär ändring av 2 och 8 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (295/2020) ikraftträdandebestämmelsen, sådan den lyder i lag 495/2020, som följer:

Gällande lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2020. Bestämmelserna i 2 kap. 1 § 4 mom. och 4 § gäller till och med den 31 december 2020 och bestämmelserna i 8 kap. 1 § 1 mom. till och med den 31 december 2021.

Bestämmelserna i 2 kap. 1 § 4 mom. i denna lag tillämpas på begäran av en person på giltigheten av personens jobbsökning från och med den 16 mars 2020. Bestämmelserna i 8 kap. 1 § 1 mom. tillämpas på de mottagare av startpeng som har inlett företagsverksamhet på heltid senast den 31 december 2020.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2020. Bestämmelserna i 2 kap. 1 § 4 mom. gäller till och med den 31 december 2020. Bestämmelserna i 2 kap. 4 § gäller till och med den 31 januari 2021. Bestämmelserna i 8 kap. 1 § 1 mom. gäller till och med den 31 december 2021.

Bestämmelsen i 2 kap. 1 § 4 mom. i denna lag tillämpas på begäran av en person på giltigheten av personens jobbsökning från och med den 16 mars 2020. Bestämmelserna i 8 kap. 1 § 1 mom. tillämpas på de mottagare av startpeng som har inlett företagsverksamhet på heltid senast den 31 december 2020.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 2 a kap 13 § och 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av 2 a kap 13 § och 11 kap.
i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (296/2020), sådan den lyder i lag 497/2020, som följer:

Gällande lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2020 och
gäller till och med den 31 december 2020.

Lagen tillämpas på den arbetssökandes rätt
att få arbetslöshetsförmåner från och med den
16 mars 2020.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2020 och
gäller till och med den 31 december 2020.
*Bestämmelsen i 11 kap. 4 e § gäller dock till
och med den 31 januari 2021.*

Lagen tillämpas på den arbetssökandes rätt
att få arbetslöshetsförmåner från och med den
16 mars 2020.

Denna lag träder i kraft den 20 .